

Lasten ja lapsiryhmien yhdenvertaisuuteen kannattaa panostaa

Lapsiasiavaltuutetun kirjelmä Suomen kunnille 16.9.2021

Lukuisilla kunnan eri sektoreilla tehtävillä päätöksillä on suoria ja välillisiä vaikutuksia lapsiin. Kunnissa päätetään, millainen kasvuympäristö lapsilla on. Lapsiasiavaltuutettu haluaa muistuttaa kuntapäättäjiä siitä, että päätöksillä voidaan vaikuttaa lasten yhdenvertaisuuteen ja siihen, että ketään ei syrjitä mistään syystä.

Jokainen meistä on vastuussa siitä, että yhteiskunnassamme ei syrjitä lapsia. Kuntapäättäjillä vastuu ulottuu myös kunnalliseen päätöksentekoon. Kaikissa päätöksissä on otettava ensisijaisesti huomioon lapsen etu. Tähän velvoittaa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, joka on Suomessa voimassa lakina. Kaikki alle 18-vuotiaat ovat lapsia.

Kaikki lapset ovat yhdenvertaisia. Lapselle kuuluvat kaikki hänelle taatut oikeudet ilman minkäänlaista lapsen tai huoltajansa ominaisuuteen, asemaan tai toimintaan perustuvaa erottelua. Ketään ei saa syrjiä mistään syystä. ([Lapsen oikeuksien sopimus](#), artikla 2)

Erilaiset lapsiryhmät kunnassa

Lapsen oikeudet eivät toteudu, jos päätöksenteossa keskitytään vain enemmistöön. Jokaisessa kunnassa on erilaisia haavoittuvassa asemassa olevia lapsiryhmiä, ja heidän äänensä jää päätöksenteossa helposti kuulematta. Päätöksistä voi seurata syrjintää tahtomatta, jos asiaan ei kiinnitetä huomiota. Myös eri ikäiset lapset on otettava huomioon päätöksenteossa. Yhdenvertaisuuden huomioiminen on paitsi kunnan velvollisuus, myös tehokas keino ehkäistä syrjäytymistä ja raskaiden palvelujen tarvetta.

Lapsiasiavaltuutettu suosittaa kuntapäättäjiä lisäämään osaamistaan päätösten lapsivaikutusten arvioinnissa. Vaikutuksia arvioimalla voidaan tunnistaa myös oman kunnan lapsiryhmiä, jotka ovat muita haavoittuvammassa asemassa.

Lapsiasiavaltuutettu on saanut lapsilta toiveen, että kuntapäättäjät tapaisivat erilaisia lapsiryhmiä ja tutustuisivat siihen, mikä lapsille on tärkeää, miten erilaiset päätökset vaikuttavat heidän arkeensa ja miten lasten näkemyksiä voidaan huomioida päätöksenteossa. Mahdollisuuksien mukaan kannattaa pyrkiä tapaamaan erilaisia lapsiryhmiä kunnassa. Myös lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista ja tietoa kannattaa hyödyntää.

Lasten yhdenvertaisuus käytännössä

Yhdenvertaisuus ei tarkoita yhtä paljon samaa kaikille. Kunnallisessa päätöksenteossa on mahdollista ja usein tarpeellistakin tehdä kohtuullisia mukautuksia ja myönteistä erityiskohtelua,

LIITE 1: Lapsiasiavaltuutetun kirjelmä Suomen kunnille 16.9.2021: Lasten ja lapsiryhmien yhdenvertaisuuteen kannattaa panostaa

jotta yhdenvertaisuus toteutuisi käytännössä. Esimerkiksi koulukyytipäätöksiä ei voi tehdä vain perusopetuslain pohjalta, vaan on huomioitava myös yhdenvertaisuuslain asettamat vaatimukset.

Lasten palveluissa on käynnissä ja valmisteilla merkittäviä uudistuksia, jotka toteutetaan kunnissa. Oppivelvollisuusikää on nostettu ja toisen asteen koulutus on muuttunut maksuttomaksi. Tämä tuo kuntiin useita uusia käytännön kysymyksiä, jotka liittyvät esimerkiksi koulutustarjontaan, koulumatkoihin ja asumiseen. Nämä tulee ratkoa siten, että lasten välinen yhdenvertaisuus toteutuu.

Lasten ja nuorten vapaa-aikaan on panostettu ja harrastamisen Suomen mallin toteutukseen on saatu valtionavustusta useissa kunnissa. Lapsiasiavaltuutettu suosittaa toteuttamaan mallia siten, että yhdenvertaisuus ja haavoittuvassa asemassa olevien lapsiryhmien harrastusmahdollisuudet huomioidaan erityisesti.

Kunnissa on odotettu pitkään sote-uudistuksen lopullista toteutustapaa ja sen vaikutusta kunnan järjestämiin palveluihin. Lasten tarpeet eivät kuitenkaan voi odottaa uudistusta, vaan tarve on välitön. Lapsiasiavaltuutetun tukena toimivassa [lapsiasianeuvottelukunnassa esitettiin](#) yhteinen näkemys siitä, että panostusta tarvitaan nyt etenkin nuorten mielenterveyspalveluihin ja elämänhallinnan tukeen.

Tukea lasten syrjinnän vähentämiseen kunnassa

- Lapsiasiavaltuutettu on julkaissut lyhyen animaatiovideon kaikkien lasten yhdenvertaisesta kohtelusta. Video on osa lapsiasiavaltuutetun vuoden 2021 painopistettä, joka on yhdenvertaisuus. Videota saa vapaasti käyttää. [Suora linkki videoon Youtubessa](#)[Linkki toiselle sivustolle, Avautuu uudessa välilehdessä](#)
- Kunnan koulut ja varhaiskasvatyüksiköt saavat maksutonta materiaalia ja tukea lapsen oikeuksien käsittelyyn lasten kanssa ilmoittautumalla mukaan [Lapsen oikeuksien viikolle](#)[Linkki toiselle sivustolle, Avautuu uudessa välilehdessä](#), jota vietetään 15.–21.11.
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun opas: [Yhdenvertaisuuden edistäminen ja positiivinen erityiskohtelu](#)[Linkki toiselle sivustolle, Avautuu uudessa välilehdessä](#)
- [Esitteet lapsen oikeuksien sopimuksesta](#)

Jyväskylä 16.9.2021

Elina Pekkarinen, lapsiasiavaltuutettu

Jakelu: Suomen kunnat

LIITE 1: Lapsiasiavaltuutetun kirjelmä Suomen kunnille 16.9.2021: Lasten ja lapsiryhmien yhdenvertaisuuteen kannattaa panostaa

Tiedoksi: HEUNI, lapsiasianeuvottelukunta, oikeusministeriö, tasa-arvovaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu